

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Budúcnosť Fondu solidarity Európskej únie“

COM(2011) 613 final

(2012/C 181/10)

Spravodajca: **Joost VAN IERSEL**

Európska komisia sa 6. októbra 2011 rozhodla podľa článku 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Budúcnosť Fondu solidarity Európskej únie“

COM(2011) 613 final.

Odborná sekcia pre hospodársku a menovú úniu, hospodársku a sociálnu súdržnosť poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 7. marca 2012.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 479. plenárnom zasadnutí 28. a 29. marca 2012 (schôdza z 28. marca) prijal 139 hlasmi za, pričom 2 členovia hlasovali proti a 9 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery

1.1 EHSV súhlasí s tým, že súčasná kríza núti členské štáty a EÚ k veľkej opatrnosti, pokiaľ ide o nadmerné výdavky. V tejto súvislosti úplne chápe, že Rada sa zdráha vytvoriť ďalšie príležitosti v rámci Fondu solidarity Európskej únie (FSEÚ).

1.2 EHSV by však chcel poukázať na nové ustanovenia Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ZFEÚ), konkrétne na články 4, 174 a 222, v ktorých sa zdôrazňuje spoločná zodpovednosť EÚ a členských štátov pri prírodných pohromách a teroristických útokoch kdekoľvek v EÚ. Tieto ustanovenia ukazujú, že za mimoriadnych okolností sa EÚ považuje nielen za spoločenstvo so sociálno-hospodárskymi záujmami, ale aj za spoločenstvo so spoločným osudom. Inak, to bolo aj hlavnou motíváciou, keď sa v roku 2002 po rozsiahlych záplavách z riek, ku ktorým došlo vo viacerých členských štátoch, vytváral FSEÚ.

1.3 EHSV pevne verí, že komplexné posudzovanie jednotlivých oblastí súdržnosti poukazuje na spoločný osud všetkých občanov EÚ, za ktorý sú aj všetci zodpovední. Vzhľadom na výsledky zdĺhavých rokovaní v Rade musí EHSV so sklamaním poznamenať, že tento prístup v súčasnosti chýba. Veľký dôraz, ktorý Rada pri týchto rokovaníach kladie na „subsidiaritu“, odzrkadľuje podobné nálady.

1.4 EHSV súhlasí so všetkými praktickými úpravami, ktoré Komisia navrhuje urobiť v nariadení o FSEÚ, aby sa zabezpečilo, že fond bude fungovať viac ako podnikateľský subjekt a že bude menej byrokratický a menej časovo náročný pre príjemcov pomoci.

1.5 EHSV trvá hlavne na tom, že je žiaduce zlepšiť viditeľnosť zjednoteného záväzku EÚ vtedy, keď EÚ poskytuje finančnú podporu v prípade pohromy. V súčasnosti je postup čisto administratívny. Platby Európskej únie často prichádzajú mesiace potom, čo došlo k pohrome, čo zdôrazňuje technickú, či dokonca anonymnú povahu celého postupu. Výsledok je v súčasnosti skôr opakom vyjadrenia spoločnej empatie, na ktorý by sa podľa názoru EHSV mal klást väčší dôraz.

1.6 EHSV ponúka na zváženie návrh zahrnúť financovanie FSEÚ priamo do rozpočtu Európskej únie ako praktický spôsob ako urýchliť platby a zabezpečiť väčšiu viditeľnosť jeho činnosti.

2. Úvod

2.1 FSEÚ bol vytvorený v roku 2002 a mal predstavovať nástroj EÚ, ktorým sa bude reagovať na veľké prírodné pohromy. V tom čase EHSV vytvorenie fondu bezvýhradne podporil⁽¹⁾.

2.2 Pôvodné nariadenie z roku 2002 obsahovalo zmienku o budúcej revízii, ktorá sa mala uskutočniť do konca roku 2006. Na tento účel Komisia v roku 2005 prvýkrát preskúmala FSEÚ. V roku 2005 EHSV zaujal stanovisko k návrhu Komisie,

⁽¹⁾ Stanovisko EHSV na tému „Návrh nariadenia Rady o vytvorení Fondu solidarity Európskej únie“, Ú. v. EÚ C 61/30, 14.3.2003, s. 187.

ktorý z preskúmania vyplynul⁽²⁾. EHSV predložil niekoľko návrhov: predovšetkým rozšíriť rozsah pôsobnosti fondu na suchá, znížiť intervenčné hranice a dať Komisii väčšiu rozhodovaciu právomoc.

2.3 Rada nakoniec zamietla zmeny navrhované Komisiou, ktoré Európsky parlament veľmi privítal. Navrhované zmeny vychádzali z praktických skúseností s nariadením a išlo napríklad o rozšírenie pôsobnosti fondu nad rámec prírodných katastrof, väčšiu konkrétnosť a transparentnosť kritérií pri podávaní žiadosti a úpravu byrokratických a časovo náročných postupov, ktoré neprospievajú k včasnému reagovaniu a viditeľnosti fondu.

2.4 V roku 2011 sa Komisia rozhodla predložiť oznámenie o budúcnosti FSEÚ s cieľom opätovne začať všeobecnú diskusiu o fonde. V tomto stanovisku sa EHSV vyjadruje práve k spomenutému oznámeniu.

2.5 Pokiaľ ide o časovo náročnú byrokráciu v postupoch FSEÚ, treba spomenúť, že Komisia nekoná z vlastného podnetu, ale len na základe formálnej žiadosti členského štátu, čo si vyžaduje čas. Po podaní žiadosti nasleduje rozsiahly postup, v ktorom Komisia, Európsky parlament a Rada schvaľujú rozpočet, a konečný vstup žiadajúceho členského štátu, ktorým tento štát dokladuje svoju požiadavku na finančnú podporu.

2.6 Komisia dospela k záveru, že „to vedie ku kumulovanému účinku v dôsledku ktorého sa v mnohých prípadoch granty môžu vyplatiť až 9 – 12 mesiacov po katastrofe, niekedy ešte neskôr“⁽³⁾.

2.7 Pokračujúca nedôvera a odpor boli spôsobené obavou z vplyvu na rozpočet. V prípade „katastrofy“ zostáva hlavnou zásadou „subsidiarita“. Odpor veľkej väčšiny členských štátov voči akýmkoľvek zásadným zmenám právneho základu a fungovania fondu solidarity sa opäť potvrdil vo roku 2010.

2.8 Komisiu treba pochváliť za jej snahu rozšíriť fungovanie FSEÚ, pretože hodnotenie ukazuje, že bol veľmi úspešný v prípadoch, v ktorých bol použitý. Na druhej strane spôsobili odmietnuté žiadosti frustráciu a poškodzujú dobré meno EÚ.

2.9 Súčasný stav politickej diskusie pravdepodobne nedá priestor tým, ktorí sa usilujú o rozšírenie podpory z FSEÚ na nové kategórie „katastrof“, ani tým, ktorí by chceli upraviť hranice výšky prostriedkov alebo zmierniť kritériá pri regionálnych katastrofách.

(²) Stanovisko EHSV na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa zriaďuje Fond solidarity Európskej únie“, Ú. v. EÚ C 28/14, 3.2.2006, s. 69.

(³) COM(2011) 613 final, posledný odsek bodu 2.3.

3. Pripomienky EHSV k návrhu Komisie

3.1 EHSV súhlasí s názorom, že za súčasných podmienok sa akákoľvek zmena FSEÚ musí obmedziť na objasnenie nariadenia z roku 2002 a zlepšenie jeho vykonateľnosti. Objasnenia týkajúce sa fungovania fondu by jednoznačne mali smerovať k zlepšeniu jeho viditeľnosti.

3.2 Podrobnejšia definícia, že podpora z fondu je možná iba v prípade prírodnej katastrofy, môže podľa tvrdenia Komisie pomôcť vylúčiť neželané právne ťažkosti. Zodpovedalo by to aj kritike mnohých členských štátov a obmedzili by sa zbytočné sklamanie postihnutých členských štátov.

3.3 EHSV zastáva názor, že obmedzenie na prírodné pohromy nevytlúči následné účinky katastrof (kaskádový efekt), napr. na priemyselné závody alebo zdravotnícke a nemocničné zariadenia. Aj keď sú vo všeobecnosti v takých prípadoch zasiahnuté nielen verejné služby, ale aj súkromné činnosti, je pádny dôvod zahrnúť aj tieto, ak sú súčasťou regionálneho spoločenského rámca, napríklad z hľadiska zamestnanosti.

3.4 Skúsenosti ukazujú, že sú podstatné problémy s interpretáciou určitých vplyvov vyplývajúcich z vymedzenia pojmu „výnimočné regionálne katastrofy“. EHSV súhlasí s návrhom Komisie stanoviť kritériá pre regionálne katastrofy na jednoduchom a objektívnom základe, ktorý by bol porovnateľný s definíciou „veľkých katastrof“. Ako ukazuje simulácia, ktorú vykonala Komisia, konečný výsledok by bol viac-menej rovnaký ako pri účinkoch súčasného vymedzenia. Niektoré žiadosti by však neboli bývali vôbec predložené, pretože by bolo jasné, že by nespĺňali kritériá nároku na podporu z FSEÚ.

3.5 Komisia oprávnené kritizuje oneskorenia pri sprístupňovaní grantov. EHSV s tým môže len súhlasiť (pozri bod 2.6). Výbor zastáva názor, že sa musí vynaložiť všetko úsilie na urýchlenie postupov, aby sa zlepšila schopnosť reagovať a viditeľnosť FSEÚ.

3.6 EHSV súhlasí s návrhom Komisie zaradiť do nariadenia možnosť vyplácať zálohy, ktoré by sa mali vracaať, ak podľa pravidiel žiadosť nebude schválená.

3.7 EHSV úplne súhlasí s Komisiou, že všade, kde je to možné, sa postupy môžu, a aj by sa mali skrátiť a zjednodušiť. Je veľký priestor na zlučovanie rozhodnutí v Komisii (v súčasnom systéme sú štyri) a takisto v členských štátoch (v súčasnosti sú dve). Ako Komisia správne tvrdí, už jednoduché úpravy postupov môžu veľmi šetriť čas.

3.8 Dosť odvážny a veľmi žiaduci je návrh Komisie posilniť a spresniť v nariadení ustanovenie, že členských štát prijímajúci pomoc musí podrobne opísať, ako na základe doterajších skúseností zabráni v budúcnosti ďalším pohromám vykonávaním právnych predpisov EÚ o posudzovaní, zvládání a prevencii katastrof, a zaviazat sa k opatreniam na boj proti zmenám podnebia.

3.9 Komisia výslovne uvádza článok 222 ZFEÚ, teda ustanovenie, že EÚ a jej členské štáty konajú spoločne v duchu solidarity v prípade teroristického útoku, prírodnej katastrofy alebo katastrofy spôsobenej ľudskou činnosťou. Možno dodať, že v ZFEÚ sa takisto po prvý raz v článku 4 a článku 174

zaviedla „územná súdržnosť“ ako predmet „spoločnej právomoci“ EÚ a členských štátov. EÚ musí územnú súdržnosť ďalej podporovať v regiónoch, ktoré trpia trvalým znevýhodnením prírodnými podmienkami.

3.10 Tieto ustanovenia odrážajú nielen spoločnú zodpovednosť všetkých subjektov v EÚ, ale takisto poukazujú na význam spoločného osudu. Vzhľadom na reakcie Rady k ďalším návrhom Komisie a komentáre iných konzultovaných strán je jasné, že členské štáty sú menej ochotné konať v duchu spoločného osudu. To tiež vysvetľuje, prečo stále viac kladú dôraz na „subsidiaritu“.

V Bruseli 28. marca 2012

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON
